

”Valitun kansan” historia

TUULA-MARIA AHONEN

Miksi myytit valitusta kansasta elävät uutta kukoistuskauttaan myös länsimaissa? Samanlaiset yhteiskunnalliset tilat synnyttävät toistuvasti samanlaiset reaktionsa, sanoo kirjassaan filosofian tohtori ja kulttuuriantropologi Tapio Tamminen. Historiassa mikään ei Tamminsen mukaan toistu sellaisenaan. Silti tietyt perusrakenteet näyttävät elävän yllättävän sitkeästi. Kun ihmiset eivät enää ymmärrä, mitä nopeasti muuttuvassa maailmassa tapahtuu, selitykset haetaan sieltä, mistä ne on haettu ennenkin. Tarinaniskijät ilmestyvät jälleen keskuuteemme: osoittavat syylliset, syyttömät ja uhrin.

Parin viime vuosikymmenen aikana monien teollisuusmaiden yhteiskunnalliselle ilmapiiirille ovat olleet leimaa antavia kasvava siirtolaisuus, joukkotyöttömyys, juurettomuus ja yleinen taloudellinen epävarmuus. Samalla äärioikeiston kannatus on voimistunut eri puolilla Eurooppaa ja Yhdysvaltoja. Tilanne muistuttaa suuresti 1800-luvun lopun yhteiskunnallisen myllerryksen vuosia, Tamminen toteaa.

Kun maailma käy käsittämättömäksi, monilla on taipumus etsiä yksinkertaisia ja perinteisiä vastauksia ongelmiinsa. Voimakkaasti elävä myytti on salaliittoteoria, joka jakaa ihmiset hyviin ja pahoihin. Hyvillä on oma sanakarinsa, jopa kuolematon.

Uusnatsien liikkeet ovat voimakkaasti lisääntyneet viime

vuosina. Heidän tarustossaan Hitler ei ole kuollut. Hän vain vetäytyi tilapäisesti mustaan aurinkoonsa, josta hän palaa maailmaan tuomitsemaan eläviä ja kuolleita, kun aika on kypsä. Hitlerin ympärille rakentuva kultti on kaikkea muuta kuin harmiton. Nykyisin esoteerista hitlerismia voidaan pitää jo uususkontona, Tamminen kertoo.

Juutalaiset ovat olleet vuosituhanien ajan ”valittu kansa”. He avioituivat pitkään vain keskenään ja söivätkin vain keskenään. Mutta jo heitä ennen on ollut valittuja kansoja. Tällä hetkellä on useampia valittuja kansoja. Yhdysvalloissa kristillinen uusoikeisto on tähdentänyt parin viime vuosikymmenen ajan maan erityisasemaa Jumalan tahdon lähettiläänä. Presidentti George W. Bush ei myöskään ole kainostellut mainitsemasta terrorismin vastaisen sodan lopullista päämäärää Yhdysvaltojen johtamaksi maailmanjärjestykseksi. Vain Yhdysvallat kykenee Bushin mukaan puolustamaan ihmiskuntaa kasvavaa pahuutta vastaan, Tamminen toteaa.

Muslimit ovat kokeneet monissa islamilaisissa maissa tulleen lännen nöyryyttämiksi ja alistamiksi. Heidän keskuudestaan on Osama bin Ladenin lisäksi jo noussut muitakin karismaattisia johtajia, jotka vannovat pyhää sotaansa saatanalliselle lännelle.

Maailmamme on siirtymässä

Tapio Tamminen
Pahan viehäytys
Natsismin ja terrorin
lähteillä
Otava 2004

yhä suurempaan epävarmuuteen. Tamminen siteeraa tunnettua yhteiskuntateoreetikkoa Immanuel Wallersteinia, joka ennustaa, että kapitalistinen talousjärjestelmä tulee väistymään muutamassa vuosikymmenessä.

Demokratisoituminen johtaa kriisiin, koska kehitysmaiden työläiset vaativat entistä useammin oikeutettua osansa globaalista hyvinvoinnista. Kansalliset valtiot ajautuvat vähitellen taloudelliseen umpikujaan, koska ne eivät pysty vastaamaan kansalaistensa kasvaviin hyvinvointitodotuksiin ja lisääntyviin ympäristökustannuksiin. Samaan aikaan vahvat yritykset pakottavat valtiot alentamaan verotustaan ja lisäämään yritysten yleistä toimivaltaa. Tämä noidankehä romahduttaa kapitalismin 20–50 vuodessa.

On mahdoton sanoa, minkälainen talousmuoto seuraa uusliberalistista kapitalismia. Tamminen ilmaisee Wallersteinin sanoin tulevaisuutemme sekasortoisuutta tai luovia mahdollisuuksia, miten itse kukin haluaa asian mieltää.